

Posudek bakalářské práce (2011-2012)
Jakub Hankiewicz
Fokalizace

Bakalářská práce Jakuba Hankiewicze se zabývá jedním ze základních témat naratologie: pozicí vypravěče a perspektivami nazírání, které se otvírají v různých modulacích jeho promluvy. Cílem teoreticky zaměřené práce je však prostřednictvím rozboru vybraných próz 19. a 20. století ukázat, jak lze jednu z novějších koncepcí funkce vypravěče – *fokalizaci* – použít v praxi jako velmi efektivní interpretační klíč.

Teoretickou část otvírá poněkud stručná informace o vzniku pojmu „hledisko“, která se spíše než na vysvětlení naratologického kontextu spoléhá na odkazy ke zdrojům této koncepce – H. Jamese a P. Lubbocka. Rozhodně by zde nebylo na škodu uvést více souvislostí, jakož i bibliografický údaj (v poznámce) pramene, z něhož autor čerpal. Následující partie však tento mírný počáteční hendikep zmírňují, když se v přesných a dobře promyšlených sondách zabývají pojetím vypravěče u jednotlivých teoretiků - L. Doležela, B. Uspenského a S. Chatmana. Prostor čistě teoretické dedukce opouští Hankiewicz ale již zde, když jednotlivé přístupy a pojmy vysvětluje přímo na vybraných textech. Z výkladu je zřejmé, že se vymezuje vůči pojetí Doleželově (rozdělení na subjektivní a objektivní promluvu) a jako interpretačně plodnější si osvojuje Chatmanovo schéma tří hledisek vyprávění.

S touto výzbrojí se Hankiewicz pouští do analýzy nejprve Lustigovy povídky. Podstatné je, že fokalizaci nepojímá jako vnější rastr k zachycení jednotlivých sledovaných jevů, ale že si s pomocí tohoto schématu otvírá cestu k postžení významové intence vyprávění (v duchu otázky „*jaký je vypravěčův vztah k postavám?*“). Díky tomu dochází také k přesvědčivému závěru o možném dvojím významovém vyznění Lustigovy povídky *Modlitba za Kateřinu Horovitzovou*.

V dalších dvou textech (*Babička*, *Povídky malostranské*) se naratologické stopování hledisek přesunuje do prostoru idyly. Charakteristiky tohoto chronotopu přebírá z Bachtinova výkladu a shledává je v obou prózách. U Nerudy si však zároveň všímá příznaků napovídajících opačné – antiidylické – směřování. A právě tuto významovou tendenci (která nezůstala utajena ani jiným interpretům) dokládá a vysvětluje pomocí fokalizace. Po tomto exkurzu přichází na řadu fokalizace v Babičce, doložená střídmě, leč přesvědčivě na několika ukázkách jako důležitý významotvorný prvek zvýrazňující idylické rysy tohoto díla. Z důvodů ne zcela zřejmých se však autor opět vrací k Nerudovi, aby na próze *Trhani* ukázal střídání vypravěčských perspektiv a určil v této fokalizaci výrazný aspekt Nerudova stylu a způsobu, jak vyjádřit významově nuancovaný postoj k zobrazované skutečnosti.

Závěr práce je dobře formulovaný a odpovídá předcházejícím analýzám. Potvrzuje rovněž, že J. H. bezpečně zvládl teoretická východiska a prokázal schopnost pracovat s nimi invenčně a také adekvátně ve vztahu k literárnímu dílu. Práci lze hodnotit kladně též po stránce jazykové (s výjimkou jednoho přehlédnutí na s. 13).

Bez ohledu na výše zmíněné připomínky (jistě budou předmětem obhajoby), jde o práci zdařilou, splňující požadavky kladené na diplomovou práci bakalářského stupně. Navrhuji hodnotit ji *výborně*.